החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות לו.

דכל העולה לייבוס כו'. דביאתה פוטרתה: **עולה לחליצה.** דכתיב (דברים כה) אם לא יחפוץ האיש לקחת יבמתו (א) וחלצה וכו': **שמא יהא הולד של קיימא וביאתו מעוברת.** כולד של קיימא לדברי הכל לא שמה ביאתה דטעמא דרבי יוחנן משום שמא יבא אליהו וימר נפל הוא והכא ליכא למימר הכי והולד אין פוטר עד שיצא לאויר העולם: **הא לא יבא ולד של קיימא.** דלמפרע בת יבום היא הוה מיפטרא צרתה ואין צריך לחזור ולבעול לאחר שהפילה: **אמר לך ר"ל הכי קתני.** כלומר לא קתני שמא יבא אלא שמא לא יבא. והאי דקתני סיפא ולד אינו פוטר כו' דמסתמא דבשל קיימא מיירי הכי קאמר וא"ת הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא ילדן ונהי דביאתה לא פטרה מיהו פטורה משום הולד הולד אין פוטר עד שיצא לאויר העולם: **שהלך בעלה.** ואין לו בנים: **לא תנשא.** קס"ד אפילו ע"י חליצה קאמר דלא תנשא לשוק לעולם: **היא צרתה.** אותה צרתה שהלכה עמו. אבל אי שמעה עליה שאינה מעוברת תתיבם ולא מיישינן שמא נשא בעלה אחרת במדינת הים ולהכי תנן היא צרתה והכי מפרש בפ' האשה (יבמות מ"ז): **אלא לא תחלוץ.** ותנשא לשוק: **אמאי.** אי חליצת מעוברת שמה חליצה תחלוץ ממה נפשך דבין צרתה מעוברת וכין אינה מעוברת הרי חליצה פוטרתה: **בשלמא תחלוץ כתוך ג' ותנשא כתוך ג'.** שמת: **לא.** אפשר דהיינו שפך דבן ט' לראשון או בן ז' לאחרון דאפילו נשאת ב' ימים (ב) בתוך ג' חדשים וילדה בסוף ט' לבעל הראשון אכתי איכא למימר שמא בן ז' לאחרון הוא ואע"פ שאין אלא ו' חדשים וכ' ימים דקי"ל (כ"ה דף יא.) יולדת לז' יולדת למקוטעין ואע"ג דהיא לאו ולאי מעוברת דהא מדקתני שמא מעוברת צרתה מכלל דאחר זמן מרובה שהלך בעלה למדינת הים קמיירי לא פליג רבנן בנשים אלא כולן בריכות להמתין: **א) אלא תחלוץ כתוך ג' ותנשא לאחר כו'.** וקשה לי היכי מצי לאותובי הכי נהי נמי דחליצת מעוברת שמה חליצה הני מילי בנפל אבל הכא הא איכא למימר שמא צרתה מעוברת בולד בן קיימא ואין ביאה וחליצה פוטרת בה לדברי הכל אלא ולד והולד אין פוטר עד שיצא לאויר העולם. ונראה בעיני דה"ג בשלמא תחלוץ כתוך ט' ותנשא כתוך ט' לא דהיינו שפך שמא יבא ולד צרתה בן קיימא ואין ביאה וחליצה פוטרת אלא ולד והולד אין פוטר עד שיצא לאויר העולם וא"ג אי בן ט' לראשון ופירושו היה בספרים משונים. אלא תחלוץ כתוך ט' ותנשא לאחר ט' ממה נפשך אי מעוברת צרתה והפילה או לאו מעוברת הואי הרי חליצה זו ואי ולד של קיימא הוה הרי יצא לאויר העולם אלא לאו משום שמא מעוברת צרתה היתה בשעת חליצה ואין הולד של קיימא והיא חליצה לא פטרה כר"ל הואיל ואחת מהן מעוברת לא שייכא חליצה ההיא שעתא דאמרינן עיין עליו: **ולטעמיך.** אי טעמא דלא תחלוץ משום שפך מעוברת צרתה בשעת חליצה היא תחלוץ לאחר ט' דהשתא ודאי לאו מעוברת היא ותנשא ומ"ט קתני עד שתדע ואפי' לסוף כמה שנים: **אלא כר מינה דהיא.** כלומר מהיא לא תידוק סייעתא לר"ל דהא דקתני לא תחלוץ כתוך ט' ותנשא לאחר ט' התם טעמא לאו משום שפך יבמה לשוק הוא אלא כדאמרי בר אחין **יהא ולד.** צרתה: **כן קיימא.** ונמצא חליצתה שלא לצורך וכצרה לכהונה ומי שרתה בחליצה כפסולה לכהונה ואתה צריך להכריח דעו שזו לא פסלתה חליצתה: [א"ל] **אכיי מידי לא תחלוץ ולא תפייסב קתני.** דתידוק מינה סייעתא לר"ל: **לא תנשא קתני.** דלא תנשא לשוק בלא חליצה לכמוך ולומר צרתי ילדה לבעלי אע"פ שרוב נשים יולדות אבל אי אלא אפי' כתוך ט' ה"ג דמשתרית לאחר ט' דבאלת מעוברת וחליצתה שמה ביאה וחליצה: **על פיו.** אחרי דברי פיו ולא בסתם ירושה בשתיקה: **ריבה לאחד ומיעט לאחד או שהשוה לו אם הבכור דבריו קיימים.** דלכולן נתן במיין ואין כאן ירושה ליטול בכורה ולא הפשוטים ליטול בשוה אלא מה שריבה ריבה ומה שמיעט מיעט: **ואם אמר משום ירושה.** פלוני ירש שדה פלונית ופלוני שדה פלונית: **לא אמר כלום.** שהתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו בטל הואיל ולא מילק לפשוטים בשוה ולבכור פי שנים: **כאחלב.** תנתן שדה פלונית לפלוני וירשנה: **כאמצע.** ירשה ותנתן לו וירשה: **כסוף.** ירשה ותנתן לו: לעולם

בשלמא בתוך ג' חדשים כו'. אין גילסא זו נכונה כדפירש בקונטרס ועוד דאי אפשר כלל לדקדק מדאינה מולדת תוך ג' ליגשא אחר ג' דחליצת מעוברת לא שמה חליצה דהא ודאי תוך ג' מולדת כ' יומן דאין היבמה לא תחלוץ עד שיהיו לה ג' חדשים וטעמא משום דאיכה עולה לייבוס דאפי' יבא אליהו וימר דלא מיעברא לאו בת ייבוס היא ולכך איכה עולה לחליצה אבל בתוך ט' בת ייבוס היא אם יבא אליהו וימר דלא מיעברא או אפילו הפילה לכך דייק שפיר אלא ה"ג תחלוץ בתוך ט' ותנשא לאחר ט'. **ותנשא** לאחר ט'. תימה דלא מסיק אדעתיה האי ולטעמיך דפרק: **ונמצא** אתה מצריכה כרוז לכהונה. ודוקא בשאר נשים דלאו גרושות אחיי וכן מוקי לה בהדיא בפרק בתרא (לקמן קיט: ופס) והא דפריך לקמן (דף מא:) גבי היבמה לא תחלוץ עד שיהא לה ג' חדשים ומפרש בגמרא מעיקרא טעמא שמא יהא ולד של קיימא ונמצא מצריכה כרוז לכהונה תיגא אלמנה גרושה מאי איכא למימר אר"י משום דהתם בא להשמיענו דין כל הנשים שנופלות לייבוס ואם היה דין אחר לגרושה ה"ל לפרושי אבל הכא דאחיי אם אירע בו מעשה בשאר שהלך בעלה וצרתה למדינת הים אחיי שפיר דוקא בשאר נשים דלאו גרושות ועדיפא מינה בפרק בתרא דמוקי ההיא דהשאה שלוש דוקא בגרושה דפריך מינה אהיא דמייתי הכא: **הלכתא** כר"ל בהני תלת. הא דפליגי בפרק ב' דחולין (דף כט: ופס) גבי יפנה לשמיעה ממחלה ועד סוף לא תשיב הכא אע"ג דסכירא ליה כוותיה בפ' ד' דזבחים (דף ל. ופס) הייני משום דר"ל משמיה דלוי סבא אמרה ותימה דלא תשיב הא דפ"ק דמסכת ע"ז (דף ו: ופס) דתניא כוותיה דר"ל דנשא ונתן מותר כיון דתשיב הכא מידי דתניא כוותיה ואור"י דמ"מ התם הלכתא כר' יוחנן דהתם גבי הא דתנן ותכ"ל לפניהם אסור לאחריהם מותר פריך חכמים הייו ת"ק ומשני נשא ונתן איכא ביניייהו וכפרק קמא דסנהדרין (דף טו: ופס) גבי זאב ומרי דתניא כוותיה דר"ל התם פליגי אליבא דר"ח ולא סבירא להו כוותיה[ב]: **משום** ירושה **לא אמר כלום.** טעמא (ג) מפרש התם דמתניתין לפי שהתנה על מה שכתוב בתורה וכיי יוחנן בן ברוקא פליג בפרק יש נוחלין (כ"ב קנ.) ואמר דאם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימים וטעמא מפרש התם משום דכתיב והיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה והא דכתיב לא יוכל לבכר היינו דוקא חלק בכורה אבל חלק פשיטות יכול ורבנן ביום הנחילו את בניו מוקמי לדרשא אחריתי ולא יוכל לבכר אלעזריך משום דהורע כמו שאין נוטל בראוי בכמוחזק וס"ד דהורע כמו נמי בהא ח"נ אלעזריך דס"ד כיון דשנואה שנואה בנשואיה דיכול לבכר: ואמר

[א] דכל העולה ליבום עולה לחליצה וכל שאין עולה ליבום אינו עולה לחליצה אלא אמר רבא הכי קאמר [ב] הכונם יבמתו ונמצאת מעוברת הרי זו לא תנשא שמא יהא ולד בן קיימא וביאת מעוברת לא שמה ביאה וחליצת מעוברת לא שמה חליצה והולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם תניא כוותיה דרבא הכונם יבמתו ונמצאת מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא יהא ולד בן קיימא ואין ביאה וחליצה פוטרת אלא ולד פוטר והולד אין פוטרה עד שיצא לאויר העולם טעמא דשמא יהא ולד בן קיימא הוא הא לא הוי ולד בן קיימא מיפטר צרתה לימא תיהוי תיובתא דר"ל אמר לך ר"ל הכי קתני הכונם יבמתו ונמצאת מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא לא יהא הולד בן קיימא וחליצת מעוברת לא שמה חליצה וביאת מעוברת לא שמה ביאה וא"ת הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא ילדן ולד אין פוטר עד שיצא לאויר העולם א"ר אלעזר אפשר איתא להא דריש לקיש ולא תנן לה במתניתין נפק דק ואשכח דתנן [ג] האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעלך הרי זו לא תנשא ולא תתייבם עד שתדע שמא מעוברת היא צרתה בשלמא יבומי לא שמא יהא ולד בן קיימא ויפגע באיסור אשת אח דאורייתא אלא לא תחלוץ אמאי בשלמא תחלוץ בתוך ט' ותנשא בתוך ט' לא היינו ספק אלא תחלוץ בתוך תשעה ותנשא לאחר תשעה ולטעמיך תחלוץ ותנשא לאחר ט' אלא בר מינה דההיא [ד] דאביי בר [ה] אבא ורב חיננא בר [ו] אביי דאמרי תרוייהו [ז] שמא יהא ולד בן קיימא ונמצא אתה מצריכה כרוז לכהונה ולצרכה דלמא איכא אינש דהוי בחליצה ולא הוי בהכרזה ואתי למימר קשרי חלוצה לכהן א"ל אביי מידי לא תחלוץ ולא תתייבם קתני לא תנשא ולא תתייבם קתני בלא חליצה אבל אי חליץ לה הכי נמי דשריא תניא כוותיה דריש לקיש [ח] החולץ למעוברת והפילה צריכה חליצה מן האחין [ט] אמר רבא [י] הלכתא כוותיה דר"ל בהני תלת חדא הא דאמרן אידך דתנן [יא] המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להם את הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין בסוף בין באמצע משום מתנה דבריו קיימין ואמר

מסורת הש"ס

(א) [נעיל ג. וש"נ], (ב) [לקמן קיט.], (ג) [לקמן קיט:], (ד) [ל"ל אמרן], (ה) [ל"ל אמרן], (ו) [לקמן מא:], (ז) כ"כ קנט: תוס' שבת מ.], (ח) [עי' תוס' שבת מ.], (ט) כ"כ קנט:, (י) [לקמן קיט.], (יא) [עי' תוס' כ"מ מח. ד"ה נתנה וכו' ותוס' ע"ז עא. וכנדרים יג.: ד"ה רב אמי].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עולה לחליצה וכו' לקחת יבמתו ועלתה וגו' הא חפץ מיבם הס"ל: (ב) ר"ה לא תפסר וכו' כ' ימים בסוף ג' חדשים: (ג) תוס' ד"ה משום וכו' טעמא דמתני' מפרש התם לפי:

מוסף רש"י

דכל העולה ליבום. ליקח יבום עולה לחליצה. ליקח חליצה (לעיל ג.). וכל שאינה עולה. לבית דין, ליבום. שאינה זקוקה להתייבם (לקמן מד.) אינה עולה. הבעלה לפני הזקנים לחליצה (לקמן מא.). האשה שהלך בעלה כו' לא תנשא. הואיל ובלא בנים יצא בעלה, ולא תתייבם. שמא ילדה צרתה (לקמן ק:). אתה מצריכה כרוז לכהונה. לכהן שלא היתה חלוצה ומותרת לכהונה (לקמן קיט:). המחלק נכסיו על פיו. לזולתה שביב מרע היתה בריכה קנין ולא שטר ולא מציגה אלא בדבור פיו בעלמא וכגון שאליה מחמת מיתה (דשב"ם ב"ב קכו:). ריבה לאחד. נתן לו מתנה כפליים מי שהשוה לתן הבכור בלשון מתנה (שם). דבריו קיימין. שיש כח בידם ליתן ממוני במתנה לכל מי שירצה ואין כאן מתנה על מה שכתוב בתורה, שהרי לא נשאר לו אחר מיתתו כלום לחלקים לבניו בתורת ירושה שיטלו הפשוטים בשוה והבכור פי שנים (שם). ואם אמר משום ירושה. אם ריבה לאחד ומיעט לאחד בלשון ירושה, שאמר פלוני בני ירש אותו שדה בית מור ופלוני בני ירש שדה לתך ועל בני בכורו אחר פלוני בני ירש שדה פלוני ופלוני בני ירש שדה פלוני, הגדול כשל חברו, לא אמר כלום. דמתנה על מה שכתוב בתורה, שאינו יכול לעשותו ירש אלא כמשפט הכתוב (שם). כתב כו' משום מתנה דבריו קיימין. דכיון דאיכא לשון מתנה בהדה מהני ליה, לתן לשון ירושה קונה (שם).

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"ט מהלכות יבום הלכה יט:
ט ב מיי' פ"ח שם הלכה כא סמג עשין נ טושי"ע אה"ע סימן קסד סעיף ג:
י ג מיי' שם הלכה כ טושי"ע שם סעיף כ:
יא ד מיי' פ"ו מהלכות נחלות הלכה ה סמג עשין נו טושי"ע ח"מ סימן רפא סעיף ז:

תוספות ישנים

(א) ועוד האי"ל לאחויי בהדייה הא דתנן לקמן לא תחלוץ עד שיעברו עליה ג' חדשים ולפרוך לר' יוחנן תחלוץ בתוך שלשה ותנשא לאחר שלשה. ותכי נמי לדקמן פריך לה הכי הכא הי"ל לאחויי ועוד מאי קאמר ולטעמיך תחלוץ לאחר ג' ותנשא וכו' הכי מצי להשאל לאחר ג' הא שמא צרתה מעוברת מולד כן קיימא ואין החליצה כלום ומשום ולד לא מפסר דולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם:

תוס' חד מקמאי

תנן האשה שהלך בעלה למ"ה ובאו ואמרו לה מת בעלך ה"ז לא תנשא ולא תתיבם עד שתדע שמא מעוברת היא צרתה. בשלמא מייבם לא דלמא מעברא ויקא פגע באיסור אשת אח דאורייתא אלא לא תנשא אמאי בשלמא חליצה בתוך ט' חדשים ונשואין בתוך ט' חדשים לא דהיינו ספיקא שמא יהיה הולד של קיימא ונמצאת מצריכה כרוז לכהונה. ולקום האי טעמא אם הייתה ברישה שפסולה לכהונה חתלץ ותנשא לאחר ט' חדשים ודוקא לכתחלה הוא דתייסינן לכרוז אבל דיעבד לא דהא תנן החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהולד של קיימא הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה אמר רבא הלכתא כותיה דר"ל בהני תלת ואיכא נמי אחריני בפ"ק דע"ז בנשא ונתן לפני אידיהם ר"י אמר אסור ר"ל אמר מותר ותניא כותיה דר"ל אלא באסור [לא] קמיירי אבל התולץ למעוברת מאי איסורא איכא בחליצה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com